

Bogár László: 1956 történelmi háttere

2012 október 25. Flag

Szöveg méret

90
Mentés

- 0

Értékelés kiválasztása Még nincs értékelve

Mérték

1956 történelmi drámája ellentmondásos és titokzatos, és ahogy múlik az id?, egyre inkább az lesz. A mindenkori politika számára mindig megkerülhetetlen marad, hisz a hozzá való formális viszony elemi erej? legitimációs szükséglet.

A Kádár-korszak számára mint az abszolút elutasítandó, a „rendszerváltás rendszere” számára mint „meghatározó örökség” tételez?dött. Vagyis, mint minden nagy történelmi esemény, 1956 is a napi politikai csatározások játékszerévé vált. Tanulmányozása, elfogulatlan elemzése igen nehéz, hisz annyi indulati energiaörvény veszi körül, hogy jelent?s kockázatot vállal az, aki erre vállalkozik.

1956-ról nem lehet anélkül beszélni, hogy a „szocializmus” és „kapitalizmus” fogalmait ne érintsük, mert látszólag ez a két létszervez?dési mód ütközött össze akkor. Az uralkodó magyarázatok, akár a Kádár-korszaké, akár a rendszerváltás rendszeréé, valójában azonosak abban, hogy mindkett? egymás történelmi ellentéteiként írja le e két fogalmat, pedig a valóság egészen más. Hihetetlen erej? igazságot tartalmazott az a vicc a kés? hetvenes években, amely arra a kérdésre, hogy mi a szocializmus, azt a választ adta, hogy a kapitalizmusból a kapitalizmusba vezet? út legkegyetlenebb szakasza.

A kora huszadik század egyik nagy felismerése a globális t?kestruktúrák urai számára, hogy a Nyugat-Európához legközelebb es? periféria zárt szakrális paraszti társadalma lényegében még érintetlen. Ezért természetesnek tekinthetjük, hogy létrejött egy olyan törekvésnyaláb, amely ezen változtatni akart. Gyorsan, könnyen, olcsón. Semmi különös nincs tehát abban, hogy „diszkréten” támogatni igyekeztek azokat a széls?séges felforgató értelmiségi csoportokat, amelyek hajlandóságot mutattak arra, hogy brutálisan szétroncsolják a zárt szakrális paraszti társadalmat.

Lenin és Trockij ilyen irányú „érintettsége” közismert. És ha a Szovjet-Oroszországban a húszas és harmincas években történteket, illetve a kelet-európai ötvenes éveket társadalomstratégiai értelemben vizsgáljuk, akkor rá kell jönnünk, hogy a hetvenes évekbeli iménti vicc igen mély igazságra világított rá. Arra tudniillik, hogy amit ez a brutális diktatúra iszonyú kegyetlenséggel véghezvitt, az pontosan az volt, amit a globális t?kestruktúrák urai akartak. Egyszer?en átszivattyúzta a t?két és a munkaer?t a zárt szakrális paraszti társadalomból a városokban

létrehozott „szocialista iparba”, valójában az ipari kapitalizmus tömegtermelési rendszereinek technostruktúráiba. És amikor ezzel végeztek, egy darabig még „ténferegtek”, majd a sikeres eladósításukkal „könnyen, gyorsan, olcsón” visszakerültek „eredeti tulajdonosaikhoz”.

Nem állítom, hogy mindez tudatosan szervezett „összeesküvés” volt, de hogy a világ urai „engedték megtörténni”, az egyre valószín?bbnek látszik. Az 1956-os Magyarország, az 1968-as Csehszlovákia és az 1980-as Lengyelország ebben az értelemben „ellen?rz? pontként” is felfogható. A világot irányító „szuperstruktúra” tesztelte, hogyan halad el?re a kísérlet. Abban ugyanis nem voltak eléggé biztosak, hogy mikor kell visszavenni a „projektet”, vagyis mikor jön el az a pillanat, amikor már a piszkos munka nagy részét a lokális kommunista struktúrák elvégezték. De volt egy másik fontos kritérium is, abban is biztosak akartak lenni, hogy a népesség dönt? többsége már teljesen elkötelezett a globális kapitalizmus „fogyasztói paradicsomának” megteremtése mellett.

A piszkos munka nagy része 1956-ra már valóban elvégeztetett, a második kritérium teljesülése azonban legfeljebb csak az utolsó „teszt”, vagyis az 1980-as lengyel eseményekkel érkezett célegyenesbe a térségben. 1956 magyar társadalmával kapcsolatban a „teszt” második eleme azonban igazolta, hogy a társadalom még mindig „veszélyesen” szakrális állapotban van. Ezt látszik bizonyítani, hogy alig több mint egy hét alatt is képes volt felismerni, hogy a „kapitalizmus versus szocializmus” választás hamis alternatíva, mert mindkett? végzetesen hibás válasz az emberi lét legalapvet?bb kérdéseire. A feladat tehát az, hogy mindkett?t elutasítva, abból a hibás síkból próbáljunk kilépni, amelyet ez a két alakzat kijelöl, méghozzá a harmadik dimenzió, „az ég” szakrális dimenziója felé. És éppen ezért kellett a két szuperhatalomnak a magyar társadalom mindkettejük számára igen kínos önszervez?d? kísérletét egyesült er?vel megsemmisíteni, eredményeit máig is meghamisítani.

Szinte biztosra vehet?, hogy a szovjet birodalom legbels? uralmi struktúráiban jelen volt már a felismerés, hogy csak a hadászati versennyel ez a történelmi játszma nem nyerhet? meg. Szükség van egy stratégiára, amely a szocializmus kereteiben felépül? „emberarcú kapitalizmussal” próbálja saját tömegeit is megnyerni. A „konvergenciaelmélet” éppen azok m?ve, akik „mindkét oldalon” hitték, hogy ennek van járható útja. Az sem zárható ki, hogy eszerint a New Deal vagy a nyugat-európai jóléti állam modelljeinek keleti és nyugati változatai hosszú id?n át vetélkedtek volna egymással. És persze készül?dtek azok a sztálini er?k is, amelyek, mondjuk a mai Észak-Korea irányába tolták volna az akkori folyamatokat. Egy ponton valójában valamennyi ilyen törekvés érdekelt volt egy „ellen?rzött polgárháború” kirobbantásában, és mindegyik hitt abban, hogy képes is lesz a folyamat kézben tartására. Magyarország és Budapest így kísérleti tereppé, majd sajnos „globális l?térré” vált, annak minden következményével együtt. Ez is azt bizonyítja, hogy 1956 üzenetének megértése dönt? fontosságú a nemzet jöv?je szempontjából, „rejtett dimenzióinak” feltárása így egyre kevésbé elodázható.

Bogár László - magyarhirlap.hu

Ajánló